

แผนกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดน

กรณีศึกษาจังหวัดมุกดาหาร

Strategic planning of socioeconomics development for promoting border tourism in Mukdahan province

สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์¹ บงกช เจนชัยภูมิ¹ อนุวรรตน์ ศรีสวัสดิ์²

¹ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ชั้น 3 อาคารศูนย์วิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

123 ถนนมิตรภาพ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40002 โทรศัพท์: 043 202427 E-mail: recmert@kku.ac.th

²สถาบันยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชั้น 3 อาคารศูนย์วิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

123 ถนนมิตรภาพ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40002 โทรศัพท์: 089 4222823 E-mail: junjan2002@hotmail.com

บทคัดย่อ

การจัดทำแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดน กรณีศึกษาจังหวัดมุกดาหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุปสงค์อุปทานทางการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหาร วางแผนการพัฒนาและกำหนดแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยศึกษาผ่านข้อมูลเชิงนโยบายและข้อมูลพื้นที่ และการลงพื้นที่สำรวจ สัมภาษณ์ และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดมุกดาหารมีโอกาสด้านการลงทุนมาก เนื่องจากเป็นจังหวัดชายแดนที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ มีจุดผ่านแดนที่สามารถเดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างสะดวกสบาย อีกทั้งยังมีศักยภาพเชิงบวกในด้านปัจจัยการผลิต โครงสร้าง การแข่งขัน และบทบาทของรัฐที่ให้การสนับสนุน จังหวัดมุกดาหารจึงเหมาะที่จะถูกกำหนดให้เป็น Border Node หรือจุดที่จะพัฒนาขึ้นมาเป็นศูนย์กลางการผลิตการรับส่งกระจายสินค้าที่จะเชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษสะพานมิตรภาพ-เซโนของ สปป.ลาว ในด้านสังคม ควรเร่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว เช่น สร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวกับจังหวัดใกล้เคียง พัฒนาความสามารถทางสื่อสาร เช่น ภาษาอังกฤษ ลาว เวียดนาม เป็นต้น อีกทั้งการพัฒนากระบวนสารสนเทศ สื่อประชาสัมพันธ์ท้องถิ่นให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว, ชายแดน

Abstract

The objectives of a study of Strategic planning of socioeconomics development for promoting border tourism in Mukdahan province are to study the tourism demands, to plan tourism development and to determine tourism strategies in Mukdahan province. The survey was preceded from survey and including the data of tourism destination, and workshop with stockholders. The result of this case study presents Mukdahan is high opportunities to invest because it could transportation for both domestic and international services are convenient. As well it has positive potential for development such as production factor, infrastructure, competition with neighboring countries, and the government support. So, Mukdahan is “Border node”

that associated with neighboring countries such as Savan-Seno (special economic zone) at Lao PDR. Moreover, it should be developing of human resource for example: creating tourism network, Communication capabilities and the development of information system for promoting Mukdahan province should be encouraged.

Keywords: Tourism, Border

1. บทนำ

ภายหลังเปิดใช้สะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) การพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งทางบกในแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ที่ช่วยลดต้นทุนการขนส่งสินค้าและการบริการ สามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านคือ ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ได้ทำให้จังหวัดมุกดาหารกลายเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย และมีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางการค้า การขนส่ง และการท่องเที่ยวในภูมิภาค [1] ซึ่งสามารถเชื่อมโยงสู่แหล่งท่องเที่ยวระดับโลกของกลุ่มประเทศอินโดจีน ด้วยเหตุนี้ จังหวัดมุกดาหาร จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนสถานการณ์และแนวโน้มต่างๆ ที่อาจจะเป็นทั้งโอกาสและข้อจำกัดต่อความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนการเชื่อมโยงทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมถึงการค้าและการลงทุน เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดน พร้อมแนวทางในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร โดยแผนกลยุทธ์ดังกล่าวจะสอดคล้องเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาของกลุ่มจังหวัดเพื่อให้เกิดความร่วมมือ การประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

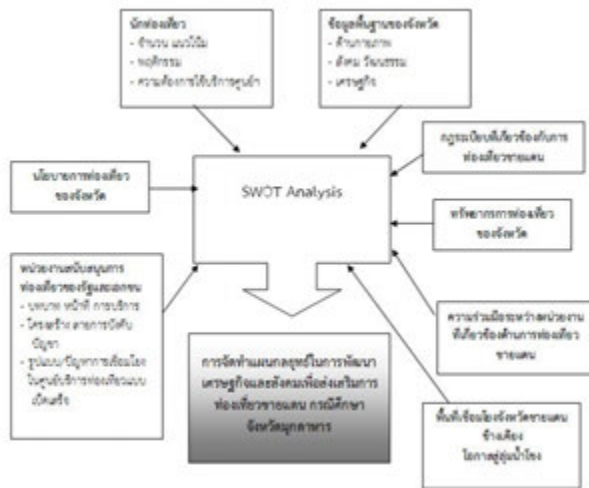
2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพด้านอุปสงค์ และอุปทาน ของการท่องเที่ยว จังหวัดมุกดาหาร

2.2 เพื่อวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

2.3 เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดนแบบบูรณาการจังหวัดมุกดาหาร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

“ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย”

4. วิธีดำเนินงาน

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Method) ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเฉพาะกรณี (In-depth Interview) และการสัมภาษณ์เชิงปฏิบัติการโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหาร โดยมีการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นข้อมูลเชิงนโยบายและข้อมูลพื้นที่ สำรวจทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวผ่านแบบสอบถาม สัมภาษณ์และประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอต่อที่ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

5. ผลการศึกษา

5.1 อุปสงค์อุปทานด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหาร

จังหวัดมุกดาหาร มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย และเป็นเมืองชายแดนที่มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับประเทศลาว โดยมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ ได้แก่ เขามโนรมย์ ภูเก้า ภูงิ้ว แก่งกะเบา ภูผาเทิบ ภูสระดอกบัว นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์และวัดสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น พิพิธภัณฑ์หอแก้ว วัดหลวงปู่จาม วัดภูมโนรมย์ วัดศรีมงคลใต้ และมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 ซึ่งเป็นเส้นทางติดต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้าน และมีตลาดอินโดจีนเป็นแหล่งจับจ่ายที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยว [2]

นับตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในช่วงเทศกาล เนื่องจากจังหวัดมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยบรรยากาศโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งในช่วงเทศกาลจะมีบรรยากาศค่อนข้างคึกคัก หากไม่ใช่ช่วงเทศกาลหรือช่วงที่มีวันหยุดยาวบรรยากาศค่อนข้างเงียบเหงา ผู้คนไม่พลุกพล่าน และในไตรมาสที่ 3 ปี 2551 บรรยากาศเงียบเหงาลงไปมาก เนื่องจากปัญหาสินค้านำเข้าหรือมีส่วนผสมของนมที่มีสารเมลามีนปนเปื้อนที่มาจากประเทศจีน ซึ่งขายในตลาดอินโดจีนริมฝั่งแม่น้ำโขงมีปัญหา ทำให้ตลาดแห่งนี้ซบเซาในช่วงหนึ่ง แต่โดยรวมยังมีนักท่องเที่ยวเดินทาง

มาอย่างไม่ขาดสาย ไม่ว่าจะเป็นที่ตลาดอินโดจีนหรือข้ามพรมแดนไปยังประเทศลาวและเวียดนาม [3]

สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารซึ่งจะได้แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวรวม (คน) ระยะวันพักเฉลี่ย (วัน) ค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวต่อคนต่อวัน (บาทต่อวัน) รายได้ที่เกิดจากนักท่องเที่ยวโดยรวม (ล้านบาท) รายได้ที่เกิดจากนักท่องเที่ยว (ล้านบาท) จำนวนห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยว (ห้อง) อัตราเข้าพักเฉลี่ยทั้งปี (ร้อยละ) ซึ่งมีการปรับตัวขึ้นลงเล็กน้อย ดังตารางข้างล่างนี้

ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว	ปี พ.ศ.		
	2549	2550	2551
จำนวนนักท่องเที่ยว	947,678	1,078,099	894,333
จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย	898,315	1,008,165	844,012
จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	49,363	69,934	50,321
ระยะวันพักเฉลี่ย (วัน)	2.36	2.38	2.68
ค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวต่อคนต่อวัน (บาทต่อวัน)	829.28	823.35	871.93
รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวโดยรวม (ล้านบาท)	1,111.49	1,212.37	1,283.89
จำนวนห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยว (ห้อง)	1,150	1,251	1,263
อัตราการเข้าพักเฉลี่ยทั้งปี (ร้อยละ)	37.47	40.74	44.06

“ตารางที่ 1 สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร”

5.2 การวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดโดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

5.2.1 การวิเคราะห์กลุ่มนักท่องเที่ยว

ผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้ความเห็นถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหารว่ามีอยู่ 4 กลุ่มหลักๆ คือ

1) กลุ่มประชุมสัมมนา เป็นลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของธุรกิจโรงแรมที่พัก เพราะรายได้หลักของโรงแรมได้จากการขายห้องพักและห้องพักให้แก่ผู้เข้าร่วมสัมมนา ลักษณะของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ เมื่อเสร็จการประชุมสัมมนา มักจะแวะซื้อสินค้าที่ตลาดอินโดจีนก่อนเดินทางกลับ

2) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดอินโดจีน และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ของมุกดาหาร ส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่จัดการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง ส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะในการเดินทาง สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นนิคมที่สุดของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ คือ ตลาดอินโดจีน

3) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใช้จังหวัดมุกดาหาร เป็นจุดข้ามแดนเพื่อไปเที่ยวหรือเสี่ยงโชค ในแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว

หรือเพื่อเดินทางต่อไปที่ประเทศเวียดนาม ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยว (เฉพาะชาวไทย) ข้ามด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดมุกดาหาร ไม่ต่ำกว่าวันละ 500 คน และจะมีเพิ่มมากขึ้นในวันพุธ พฤหัสบดี เสาร์และอาทิตย์ เพราะบริษัททัวร์ส่วนใหญ่จะออกจากประเทศไทยในวันพุธหรือพฤหัสบดี เพื่อเดินทางไปเที่ยวเวียดนาม หลังจากนั้นจะเดินทางกลับประเทศไทยในวันเสาร์หรืออาทิตย์ แต่ในทางตรงกันข้าม นักท่องเที่ยวชาวลาวและชาวเวียดนามจะเดินทางมายังประเทศไทยเพื่อซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค และมีชาวเวียดนามบางกลุ่มเดินทางไปเที่ยวต่อยังพม่า

4) กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่มีจุดหมายปลายทางอยู่ที่ประเทศเวียดนาม นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่เคยผ่านสงครามเวียดนามที่ต้องการเดินทางมาเพื่อระลึกถึงอดีต ดังนั้นอายุโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้คือ 60 ปีขึ้นไป มีกำลังซื้อและใช้จ่ายใช้สอย ชอบการเดินทางที่ได้รับความสะดวกสบาย

ทางจังหวัดมุกดาหารถือว่าการท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัด เพราะการท่องเที่ยวก่อให้เกิดธุรกิจต่อเนื่องอย่างมากมาย สร้างรายได้และสร้างงานให้กับคนในท้องถิ่น แต่ปัญหาที่พบจากการท่องเที่ยวคือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ ไม่มีการพักค้างคืน จึงทำให้ค่าใช้จ่ายต่อคนของนักท่องเที่ยวมีจำนวนไม่มาก และเมื่อมีสะพานมิตรภาพเปิดใช้ยิ่งกลับทำให้นักท่องเที่ยว ใช้จังหวัดมุกดาหารเป็นทางผ่าน ซึ่งหลายฝ่ายมองว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของจังหวัดที่ควรเร่งแก้ไข

5.2.2 การให้ความสำคัญกับทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

จังหวัดมุกดาหารมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย หลายท่านให้ความเห็นว่า ในอดีต จุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ ตลาดอินโดจีน แต่ปัจจุบันเมื่อมีบ่อนคาสิโนเกิดขึ้นที่แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว ห่างจากด่านชายแดนมุกดาหาร เพียงไม่กี่กิโลเมตร และการเดินทางเข้าถึงมีความสะดวกสบาย มีรถรับ-ส่งทั้งขาไปและขากลับ จึงทำให้นักท่องเที่ยวหลังไหลไปยังบ่อนคาสิโนดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นอย่างก้าวกระโดด ตลาดอินโดจีนจึงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในอันดับรองลงมา ทั้งๆที่จังหวัดมุกดาหารมีหอแก้ว ซึ่งเป็นพื้นที่ในการแสดงศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองมุกดาหาร และยังเป็นจุดชมวิวมืองมุกดาหาร และบางส่วนของแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว แต่นักท่องเที่ยวยังไม่ค่อยรู้จัก เพราะยังขาดการนำเสนอและการประชาสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอ โดยสรุปภาพรวมด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหาร ยังไม่มีความโดดเด่นและแตกต่างไปจากการท่องเที่ยวในจังหวัดชายแดนอื่นๆ เช่น หนองคาย หรือ นครพนม ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวไม่มีความตื่นเต้นและสนใจอยากที่จะเดินทางมายังจังหวัดมุกดาหาร นอกจากการเดินทางมาเพื่อผ่านแดนเท่านั้น

ในส่วนของการค้าจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งมีหน้าที่ดูแลภาคเอกชนในจังหวัด ให้ความเห็นว่า ได้มีการวางแผนการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้มีความน่าสนใจ และมีความแตกต่างจากจังหวัดชายแดนอื่นๆ ไปบ้างแล้ว คือ เน้นการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำโขง แต่ไม่ทำลายสมดุลและระบบนิเวศของแม่น้ำโขง เลือกเฟ้นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย ซึ่งได้กระตุ้นไปยังบริษัททัวร์ที่มีอยู่ภายในจังหวัดให้จัดแพคเกจทัวร์ในลักษณะดังกล่าว เพราะในปัจจุบันบริษัททัวร์ใน

จังหวัดมักเน้นขายรายการท่องเที่ยวที่พานักท่องเที่ยวข้ามฝั่งไปยัง สปป.ลาว มากกว่าให้ความสนใจขายรายการนำเที่ยวภายในจังหวัด และให้ความเห็นต่อไปว่า รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม คือ ทำให้นักท่องเที่ยวพักค้างคืนอยู่ที่จังหวัดมุกดาหารอย่างน้อย 1 คืน

ปัญหาของการท่องเที่ยวชายแดนจังหวัดมุกดาหาร นอกจากการไม่พักค้างคืนของนักท่องเที่ยวแล้ว แหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดยังไม่อยู่ในเส้นทางเดียวกัน และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เริ่มต้นการท่องเที่ยวที่อำเภอเมือง ดังนั้นการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดมุกดาหาร จึงมีความลำบากในการเดินทาง เพราะต้องขับรถย้อนไปย้อนมา ซึ่งในทางตรงกันข้าม นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเดินทางไปท่องเที่ยวยังเขตจังหวัดที่ติดต่อกันได้ง่าย และสะดวกมากกว่า เช่น นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตลาดอินโดจีนในอำเภอเมืองมุกดาหาร สามารถเดินทางไปนมัสการพระธาตุพนม ที่อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้ด้วยระยะทางเพียง 47 กิโลเมตร แต่หากต้องการเดินทางไปไหว้พระที่วัดภูจ้อก้อ (บรรพตคีรี) อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร จะต้องเดินทางด้วยระยะทางถึง 65 กิโลเมตร เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ นักท่องเที่ยวจึงมักเลือกเดินทางแบบสะดวกสบาย แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งไม่ไกลกันมากนัก จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร ไม่เลือกพักค้างคืน หากแต่ขับรถเดินทางท่องเที่ยวไปเรื่อยๆ และแวะพักค้างคืนที่จังหวัดอื่น

“ภาพที่ 2 เข้าพบพณิชนัยจังหวัดมุกดาหาร เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2554”

“ภาพที่ 3 ประชุมวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร โดยผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2554”

5.3 การกำหนดแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดน กรณีศึกษาจังหวัด
มุกดาหาร

จังหวัดมุกดาหารมีจุดเด่นที่สำคัญ คือ เป็นประตูเชื่อมต่อการท่องเที่ยวอินโดจีน ถึงแม้ว่าจะมีการสร้างสะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 ที่จังหวัดนครพนมก็ตามแต่จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวแตกต่างกัน จังหวัดมุกดาหารเชื่อมต่อแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว และประเทศเวียดนามตอนกลางซึ่งมีเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงมากคือ เมืองเว้และเมืองฮอยอันซึ่งเป็นเมืองมรดกโลก ซึ่งแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดมุกดาหารนั้นต้องมีการพัฒนาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

จะต้องเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัด
มุกดาหาร การเพิ่มรายได้ในนี้หมายถึง อาจเกิดจากการเพิ่ม
ปริมาณนักท่องเที่ยวหรือการเพิ่มการใช้จ่ายต่อหัวของนักท่องเที่ยว
ก็ได้ ซึ่งกิจกรรมที่จะได้มาซึ่งรายได้จากนักท่องเที่ยวทั้ง 2 ประการก็
มีกิจกรรมที่แตกต่างกัน ดังนี้

“ภาพที่ 3 กิจกรรมที่จะนำมาซึ่งรายได้จากนักท่องเที่ยว”

1) การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวมุกดาหารควรกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ซึ่งจากการสำรวจนักท่องเที่ยวจากพบว่า มีนักท่องเที่ยวจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากถึงร้อยละ 67.54 ดังนั้นจังหวัดมุกดาหารควรปรับโครงสร้างนักท่องเที่ยวให้กระจายตัวในภูมิภาคอื่นๆ เช่น ภาคกลางซึ่งมีนักท่องเที่ยวเข้ามาคิดเป็นร้อยละ 12.04 สำหรับกลุ่มลูกค้าชาวต่างประเทศจังหวัดมุกดาหารควรปรับรูปแบบการให้บริการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวตามเมืองชายแดนซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวแบบ Back packer ซึ่งนิยมสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง และนิยมพักเกสเฮาส์หรือโฮมสเตย์ริมแม่น้ำโขง ซึ่งในจังหวัดมุกดาหารมีจุดแข็งด้านกลุ่มชาติพันธุ์แต่ที่พักโฮมสเตย์ส่วนใหญ่อยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีบรรยากาศของริมแม่น้ำโขง โรงแรมในจังหวัดส่วนใหญ่เป็นโรงแรม 2-3 ดาว

2) เพิ่มค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวด้านสินค้าและของที่ระลึก และค่าเดินทางในจังหวัด กล่าวคือ สินค้าและของที่ระลึกของจังหวัดมุกดาหารที่มีขายในตลาดอินโดจีนส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มาจากประเทศจีน ซึ่งไม่เกิดการเพิ่มมูลค่าให้แก่งานฝีมือหรือ

สี่ประติษฐานที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเท่าที่ควร ตลาดอินโดจีน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวรู้จักมากที่สุดควรมีการส่งเสริมให้มีการขายสินค้าที่ระลึก เช่น เสื้อยืดมือ ตะกร้าพลาสติกสาน เป็นต้น ในปัจจุบันจุดวางจำหน่ายสินค้าอยู่ที่หอแก้วและรอบป้อมโรงแรม ซึ่งนักท่องเที่ยวไม่ทราบและเข้าถึงยาก นอกจากนี้ควรจัดเส้นทางและบริการรถรับจ้างสาธารณะเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในใกล้กัน ในจังหวัดโดยเฉพาะให้มากขึ้น

กลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวชายแดน

1) เพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชีวิต
ความเป็นอยู่ท้องถิ่น

- สร้างพิพิธภัณฑ์/ศูนย์วัฒนธรรมที่หลากหลาย
- เชื่อมโยงหมู่บ้านวัฒนธรรม 8 ชนเผ่า
- ศึกษาและจัดทำข้อมูลด้านธรณีวิทยาของภูผาเทิบ
- พัฒนาอุทยานภสระดอแก้ว

2) ยกระดับมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

- ปรับปรุงศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว
- ยกกระต๊มาตราบฐานโครงข่ายการคมนาคม

3) ส่งเสริมการตลาด

- เพิ่มบทบาทสมาคมการท่องเที่ยวของมุกดาหาร

เพื่อส่งเสริมการตลาดภายในประเทศ

- พัฒนาปรับปรุงเอกสารเผยแพร่การท่องเที่ยว
- พัฒนาระบบสารสนเทศการท่องเที่ยว เช่น การ

จองตั๋วรถ การจองโรงแรมที่พัก รถเช่า เรือล่องแม่น้ำโขง หรือการ
ทำ border pass เป็นต้น

4) พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

- สร้างเครือข่ายคลัสเตอร์ท่องเที่ยว
- พัฒนาขีดความสามารถด้านภาษา
- พัฒนาขีดความสามารถด้านระบบสารสนเทศ

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุกทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการพัฒนาและนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยว หรือรูปแบบของการท่องเที่ยวใหม่ๆ จึงน่าจะเป็นจุดขายที่น่าสนใจ ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งจะทำให้เกิดการ สร้างงาน เพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในจังหวัด ซึ่งจะทำให้คุณภาพ ชีวิตของคนในสังคมพัฒนาเพิ่มขึ้น การสร้างพฤติกรรม การท่องเที่ยวทำให้เกิดขึ้นในกลุ่มนักท่องเที่ยว จึงต้องมีการนำเสนอ สินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ที่น่าสนใจ เช่น เทศกาลงานประเพณี การแข่งขันกีฬา เส้นทางการท่องเที่ยวข้ามแดนระหว่างประเทศที่ สามารถส่งเสริมเป็นจุดขาย ด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่เด่นอยู่แล้ว เช่น เมืองดามัง เมืองกวางตรี เมืองเว้ เมืองฮอยอันและนครโฮจิมินห์ของ เวียดนาม แขวงสะหวันนะเขตและแขวงจำปาศักดิ์ของลาว จังหวัด เสียมเรียบและกรุงพนมเปญของกัมพูชา จังหวัดนครพนม จังหวัด มุกดาหาร และจังหวัดอุบลราชธานีของไทย ล้วนเป็นเส้นทาง ท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจสำหรับชาวต่างชาติได้เป็นอย่างดี หรือ โบราณสถานสถานอย่างพระธาตุพนม ที่อำเภอธาตุพนม จังหวัด นครพนม ที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดมุกดาหาร พระธาตุอิงฮังใน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว [4] ที่สามารถเริ่มต้นการเดินทางได้ที่ จังหวัดมุกดาหาร รวมถึงการเดินทางท่องเที่ยวผ่านไปยังลาวได้ เช่น

วังเจ้าบุญอุ้มในแขวงจำปาศักดิ์ วังเก่าของกษัตริย์เมืองเว้ หรือแก่งกะเบาในจังหวัดมุกดาหาร แก่งสะพือและแก่งตะนะในจังหวัดอุบลราชธานีที่สามารถเชื่อมโยงกับน้ำตกหลี่ผี และน้ำตกคอนพะเพ็งในแขวงจำปาศักดิ์ของ สปป.ลาวได้ เหล่านี้ก็เพื่อให้เกิดแรงจูงใจแก่นักท่องเที่ยวให้เลือกเดินทางผ่านมายังจังหวัดมุกดาหารเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอย่างน้อยที่สุดหากจังหวัดยังไม่สามารถหาแนวทางให้นักท่องเที่ยวพักค้างคืนที่มุกดาหารได้ แต่ก็สามารถขายแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาแวะพักหรือเที่ยวชม ซึ่งก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนและคนในท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมได้อีกทางหนึ่ง

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประเภททุนวิจัยโครงการสนับสนุนการวิจัยเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม และศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น นอกจากนี้ขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ทุกท่าน ทุกหน่วยงาน ที่กรุณาเสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม ร้านค้าในตลาดอินโดจีน นักท่องเที่ยว และชาวบ้านทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานครั้งนี้

8. การอ้างอิง

- [1] - [2] กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. (มีนาคม, 2554). “บรรยายสรุปจังหวัดมุกดาหาร”. [Online]. Available: http://www.mukdahan.go.th/muk_download/
- [3] ด้านศุลกากรมุกดาหาร. (เมษายน, 2553). “การจัดเก็บรายได้ศุลกากร ด้านศุลกากรจังหวัดมุกดาหาร”. [Online]. Available: <http://www.danmuk.org>
- [4] สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์ และคณะ. “การศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว”, สถาบันยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายใต้การสนับสนุนของกระทรวงการต่างประเทศ, มกราคม 2552.